

[יט] האומר ערכי כו'. והנה כ"כ לעיל דכאן לא מבעי ליה כמו בסיפא גבי שדה אחוזה אם נידון בדמיו או בערך שקצבה תורה [ומוכח דס"ל דערכין הוה שומה ששמתה התורה אותו כך לא בגדר גזיה"כ כמו גבי שדה אחוזה דמבואר בב"מ דף ס"ח ע"א דרחמנא אוקמה אפדיון ר"ל דרחמנא אמר דבכך יפקע ההקדש לא משום דהוה זה שדיו ולכך שם גבי שדה אחוזה לא מהני הא דהקדש שוה מנה שחיללו על שו"פ מחולל משא"כ גבי ערכין דאין עליו דין הקדש רק חיוב נדר והתורה אמרה ששדיו כך וכן נ"מ גבי עבד אף דחזינן דהתורה שמתו דמי נזקו ל' שקלים וע' בירוש' ספ"ג דכתובות דמבעי שם אם כל הדמים הוא קנס או יותר מדמיו ר"ל אם מה שמשלם הל' שקלים הוא בשביל דמיו שכך שמתה אותו התורה וא"כ ממילא לא הוי קנס רק יותר מדמיו ממש או דגדר דמים אין לו כלל רק קנס וע' תוס' ב"ק דף מ"ב ע"ב ד"ה נקי ושם דף מ"ג גבי דמים בעבד ותוס' דף כ"ד ע"א ד"ה השתא וא"כ לפ"ז אם אמר דמי עבד עלי יהי תליא בהך בעיא דערכין דף י"ט ע"ב גבי אמדוהו אומד של נזקין ואמר דמו עלי. וה"נ כן כיון שהתורה כבר אמדה אותו בכך וא"כ לפ"ז גבי עבד אם אמר ערכו עלי לגבי מזבח שפיר י"ל דאזלינן בתר אומד התורה של נזקין וכן נ"מ אם אמר ערך ראשי לגבי מזבח דאף דק"ל דלגבי מזבח אינו נידון בכבודו מ"מ כיון דאמר ערכי שפיר נידון בכבודו והנה רבינו כאן בה"ט"ז וי"ז פסק דגבי דמי רגל או לב של פרה הוי הוא והקדש שותפין וגבי ראש חמור או ראש עבד רק כמו ששוין וע' בהל' מכירה פל"ז ה"ח ובהשגות שם דגרס גירסא אחרת וכאן בגמ' דף ד' ע"ב וע' בירוש' ב"ק פ"ה ה"א דאם מכר רגלה מכר חציה וע' תוס' ב"מ דף קל"ד ד"ה מה ערכין וע' ב"ב דף פ"ג ע"א גבי מוכר ראש בהמה גסה והנה כאן בגמ' אמר דאף גבי הקדש אם הקדיש ראשה לא מכר אלא הראש וע' חולין דף קל"ג ע"ב גבי מתנות כהונה דאם יש לו הראש מ"מ באינך א"ל כלום אך שם שאני דפירש בהדיא דהיתר שלו וע' לק' בהל' בכורים פ"ט ובירוש' ב"ב פ"ה דבעי שם בה"ז אם מכר חצי הראש אי מכר חצי הרגלים ומביא ראייה מהך דחולין גבי מכר לו הראש כמו שהוא מנכה כו' ור"ל דמבואר שם דף קל"ח דאמרין מתנתו דכהן לא זבני לך וא"כ כ"מ שמוכר הראש אינו מוכר שלימה ומ"מ מכר את הרגלים והנה זה מבואר דקדושת דמים לאחר פדיון חייב במתנות וע' בכורות דף י"ד ע"א גבי קדושת דמים מדחה ע"ש בתוס' וא"כ לפ"ז יהי נ"מ גבי אם אמר דמי ראשה הקדש או ראשה הקדש דהרי המתנות לא שייכי לדידיה רק לכהן ואם מוכרין הראש אין נותנין דמי לחי אבל אם נימא דחל הקדש קדושת דמים עליהם וא"כ נפטרים מן המתנות א"כ צריכים ליתן גם דמי מתנות להקדש ובפרט לשיטת הירוש' בב"ב ה"ג ד"ל דהיכא דלא מכר כל הראש לא בטל הרגל לגבה וה"נ י"ל כן. אך זה יהיה נ"מ למה דמבואר ב"ב דף ע"ב ע"ב אי אזלינן בתר פדיון או לא דבתר פדיון גם המתנות בכלל ולכך לא הביא זה רבינו ומה שפסק רבינו דדמי רגל פרה הוא והקדש שותפין ולמה הרי אינו דבר שהנשמה תלויה בו וצ"ל דרבינו ז"ל לשיטתו לק' בהל' מעה"ק פט"ו ד"ל דהיכא דאין עליו שם קרבן אז גם אבר שאין הנשמה תלויה בו תפיס הקדושה בכולה וכאן אין שייך זה גבי קדושת דמים לכך הוה כמקדיש דמי אבר שהנשמה תלויה בו אך י"ל דכונת רבינו וכן פסק בהל' מכירה פכ"א על הך דב"ב דף ק"ז ע"ב גבי משמנין ביניהן דר"ל ד"ל חלק בכל הקרקע כפי מה ששוה זה החצי וה"נ ר"ל גבי פרה שיש להקדש חלק בכל הפרה כפ"מ ששוה הרגל וכל הפרה משועבדת לזה וע"ש בבעל המאור בב"ב שם וב"מ דף פ"ז ע"א מה דאמר שם משמנין ביניהם ומש"כ רבינו הל' שכירות פ"ט ה"ב ע"ש. גם י"ל מחמת שיטת הירוש' פ"ה דב"ק ה"ב ה"ג. וגבי הקדש לחומרא או ד"ל דר"ל מן הארכובה ולמעלה וכמבואר בערכין דף כ' ע"א וכו"כ בזה.

ספורנו שמות פרשת בא - בשלח פרק יג

3

(ב) קדש לי כל בכור. שיתחייבו כלם בפדיון כשאר כל הקדש, למען יהיו מותרים בעבודת חול, שלולי הפדיון היו אסורים לעשות כל מלאכת חול, כענין לא תעבוד בבכור שורך (דברים טו, טז) ופדיון נפשם הוא הערך המפורש לבן חדש בפרשת ערכין, בהיות אז זמן פדיונו, כאמרו ופדיוו מכן חדש תפדה (במדבר יח, טז):

(ד) היום אתם יוצאים בחדש האביב. בזאת השנה קרה שיהיה חדש הלכנה ביציאתכם בחדש האביב, לפיכך שמור את היום הזה ועשו עבורי השנה באופן שיהיה לעולם זה החדש באביב שבו תעשו זה החג:

(ט) כי ביד חזקה הוציאך. בשנותו את טבע הבלתי נפסדים, כאמרו בענין בקיעת הירדן למען דעת כל עמי הארץ את יד ה' כי חזקה היא (יהושע ד, כד):

(יד) מה זאת. פדיון פטר חמור, שהוא בהמה טמאה ולא תחול עליה קדושת הגוף, ועריפת פטר חמור אם לא תפדה: בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים. בחוזק ידם של מצרים הוציאנו ה', כאמרו ותחזק מצרים על העם באופן שלא יכולנו לשאת נכסינו בעגלות כמנהג מצרים, והוצרכנו לשאת בחמורים, ונעשה בהם נס שהספיקו לזה בכמו רגע, וחלה עליהם איזו קדושה ראויה לפדיון:

(טו) ויהי כי הקשה פרעה. ובהיות שפרעה הקשה לשלחנו, והוא נמשל לחמור כאמרו אשר בשר חמורים בשרם (יחזקאל כג, כ), והיה יכול לפדות עצמו ועמו בשלחו את ישראל, שהם נמשלים לשה, כאמרו שה פזורה ישראל (ירמיהו ג, יז) וכן כאמרו ואתנה צאני (יחזקאל לד, יז) ויהרוג ה'. והאל הרג את הנמשל לחמור כאשר לא נפדה בשה: כל בכור בארץ מצרים. והיו בכורי ישראל ראויים ללקות עמהם על דרך פן תספה בעון העיר (בראשית יט, טו) והצילם במה שהקדישם לו, באופן שהיו בכורי האדם בישראל כמו נזירים או יותר, מיוחדים לעבודת האל יתברך, ואסורים בעבודת הדיוט: על כן אני זוכה בכור בהמה:

וכל בכור בני אפדה, כדי שיהיו מותרים בעבודת חול: חסלת פרשת בא
פרשת בשלח

(יז) ויהי בשלח. ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים. אף על פי שהכונה האלהית היתה להוליך את ישראל להר סיני לקבל התורה ומשם לארץ ישראל, כאמרו ולקחתי אתכם לי לעם והבאתי אתכם אל הארץ (לעיל ג, יז - ח) מכל מקום הכונה עתה היתה להוליכם לים סוף אשר לא היה דרך לאחד מאלה, וזה להטביע שם את פרעה וחילו, על דרך ומשכתי אליך אל נחל קישון את סיסרא (שופטים ד, ז). והנה הדרך הישר והקצר ללכת ממצרים לים סוף היה דרך ארץ פלשתים, אמר שהאל יתברך לא רצה לנחותם באותו הדרך:

כי קרוב הוא. מפני שהיה אותו הדרך וסופו קרוב למצרים, וירבו עוברי דרך שם ומגידיים משם למצרים וממצרים לשם: והנה בראותם מלחמה. בשמעם שיכין פרעה את עצמו לרדוף אחריהם עם כל חילו ינחם העם בלי ספק מיראת מלחמתם וישובו למצרים, ולפיכך הסיבם אל דרך לא עבר בה איש:

(יח) דרך המדבר ים סוף. שילכו לים סוף דרך המדבר, כי באותו הדרך לא יבאו מגידיים ממצרים ולא ידעו ברדיפת פרעה עד שהשיג אותם, כאמרו וישאו בני ישראל את עיניהם, והנה מצרים וכו' ולא היה אז להם תקנה בשוכם כי לא יקבלם פרעה וחילו: וחמושים עלו. וכל זה הוצרך לעשות אף על פי שהיו מזויינים, כי עם כל כלי זיינם לא היה להם אומץ לב להלחם במצרים ולהמלט כי לא נסו באלה:

(יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו. בהיותו אז נשיא הדור:

תלמוד בבלי מסכת ביצה דף לו עמוד ב

4

אלא אימא: ובלבד שלא יעשנה מצודה. - פשיטא! - מהו דתימא: במינו נצוד - אסור, שלא במינו נצוד - מותר, קא משמע לן. רב אשי אמר: מי קתני בימות החמה ובימות הגשמים? בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים קתני. ביומי ניסן וביומי תשרי, דאיכא חמה ואיכא גשמים ואיכא דבש.

ונותנין כלי תחת הדלף בשבת. תנא אם נתמלא הכלי - שופך ושונה ואינו נמנע. בי רחיא דאביי דלוף, אתא לקמיה דרבה. אמר ליה: זיל עייליה לפוריך להתם, דלהוי כגרף של רעי, ואפקיה. יתיב אביי וקא קשיא ליה: וכי עושין גרף של רעי לכתחלה? אדהכי נפל בי רחיא דאביי. אמר: תיתי לי, דעברי אדמר. אמר שמואל: גרף של רעי ועביט של מימי רגלים מותר להוציאן לאשפה, וכשהוא מחזירו - נותן בו מים ומחזירו. סבור מינה: גרף של רעי, אגב מנא - אין, בפני עצמו - לא. תא שמע: דהוא עכברתא דאשתכח בי אספרמקי דרב אשי, אמר להו רב אשי: נקטה בצוציתה ואפקיה.

משנה. כל שחייבין עליו משום שבות, משום רשות, משום מצוה, בשבת - חייבין עליו ביום טוב. ואלו הן משום שבות: לא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שטין על פני המים, ולא מטפחין, ולא מספקין, ולא מרקדין. ואלו הן משום רשות: לא דנין, ולא מקדשין, ולא חולצין, ולא מיבמין. ואלו הן משום מצוה: לא מקדישין, ולא מעריכין, ולא מחרימין, ולא מגביהין תרומה ומעשר. כל אלו ביום טוב אמרו, קל וחומר בשבת. אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד.

גמרא. לא עולין באילן - גזרה שמא יתלוש. ולא רוכבין על גבי בהמה - גזרה שמא יצא חוץ לתחום. - שמע מינה תחומין דאורייתא? - אלא: גזרה שמא יחתוך זמורה. ולא שטין על פני המים - גזרה שמא יעשה חבית של שייטין. ולא מטפחין ולא מספקין ולא מרקדין - גזרה שמא יתקן כלי שיר. ואלו הן משום רשות: לא דנין. והא מצוה קעביד! - לא צריכא, דאיכא דעדיף מיניה. ולא מקדשין - והא מצוה קעביד! - לא צריכא

